

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 26 mars 2021

Mål nr

T 898-20

PARTER

Klagande

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619

Bohusgatan 14

106 60 Stockholm

Ombud: Försäkringsjuristerna Rikard Pettersson och Johan Åberg

Adress som ovan

Motpart

RICHARD Timitri Allan Nyman, 19770124-1734

Svanvägen 16 C

645 45 Strängnäs

Ombud: Advokat Gösta Bergman

Advokat Gösta Bergman AB

Ragvaldsgatan 16, 3 tr

118 46 Stockholm

SAKEN

Försäkringsersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2020-01-17 i mål T 4445-19

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Folksam ömsesidig sakförsäkring ska ersätta Richard Nymans rättegångskostnad i Högsta domstolen med 12 500 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Folksam ömsesidig sakförsäkring har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa tingsrättens dom och förplikta Richard Nyman att ersätta bolaget för dess rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Richard Nyman har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 6.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Richard Nymans husbil förstördes helt vid en brand i oktober 2017. Bilen var försäkrad hos Folksam. Parterna är överens om att branden utgjorde ett försäkringsfall.
2. I augusti 2017 hade Richard Nyman anmält vissa plåtskador på husbilen till Folksam. Enligt Richard Nyman hade dessa skador uppstått efter hans köp av bilen; det visade sig emellertid senare att så inte var fallet. Regleringen av plåtskadorna pågick fortfarande vid tiden för branden. Folksam betalade inte ut ersättning för brandskadan. Bolaget motiverade detta med att Richard Nyman uppsåtligen hade lämnat oriktiga uppgifter om tidpunkten för plåtskadornas tillkomst och att han hade vidhållit dessa uppgifter vid sina kontakter med Folksam under regleringen av brandskadan.
3. Richard Nyman väckte då talan mot Folksam och yrkade att bolaget skulle förpliktas att betala honom 200 000 kr jämte ränta.
4. Tingsrätten ogillade Richard Nymans talan. Domstolen bedömde att Richard Nyman uppsåtligen hade lämnat oriktiga uppgifter om tidpunkten för plåtskadornas uppkomst och att han hade vidhållit dessa uppgifter under regleringen av brandskadan. Han hade därigenom efter försäkringsfallet lämnat Folksam oriktiga uppgifter av betydelse för rätten till försäkringsersättning för brandskadan. Tingsrätten ansåg att han, om han hade lämnat riktiga uppgifter, skulle ha haft rätt till ersättning med 150 000 kr och att han genom de oriktiga uppgifterna hade försökt tillskansa sig ytterligare 40 000 kr. Vid en skälighetsbedömning enligt 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen (2005:104) fann tingsrätten att han hade förlorat hela sin rätt till försäkringsersättning med anledning av branden.

5. Hovrätten har bedömt sakförhållandena på samma sätt som tingsrätten men har funnit att den försäkringsersättning som annars skulle ha betalats ut – 150 000 kr – skäligen bör sättas ned enbart till hälften. Hovrätten har därför förpliktat Folksam att betala Richard Nyman 75 000 kr jämte ränta.

6. Sedan Folksam överklagat hovrättens dom har Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt i hovrättens bedömning *att* husbilen var värd 150 000 kr i skadat skick (och hade varit värd 190 000 kr i oskadat skick) vid tidpunkten för totalförlusten genom brand i oktober 2017, *att* Richard Nyman uppsåtligen lämnat oriktiga uppgifter om husbilens skador i skadeanmälan i augusti 2017 *samt att* dessa uppgifter även vidhållits efter försäkringsfallet angående totalförlusten.

Prejudikatfrågan

7. Frågan i målet är hur en oriktig uppgift som har lämnats uppsåtligen under regleringen av en försäkringsskada ska påverka försäkringsersättningens storlek i ett konsumentförsäkringsförhållande.

Utgångspunkter för bedömningen

8. Genom ett försäkringsavtal åtar sig en försäkringsgivare – i försäkringsavtalslagen betecknad ”försäkringsbolaget” – att ersätta en inträffad skada eller utge ett visst belopp för det fall att en händelse av ett visst slag (försäkringsfall) inträffar.

9. För att kunna bestämma nivån på den försäkringspremie som försäkringstagaren ska betala behöver försäkringsbolaget kalkylera sannolikheten för att försäkringsfall kommer att inträffa. Sådana kalkyler förutsätter normalt att försäkringsbolaget får sanningsenliga uppgifter från försäkringstagaren om de förhållanden som försäkringen avser. Och när ett försäkringsfall väl har inträffat, behöver försäkringsbolaget korrekta uppgifter om skadan för att kunna reglera denna, uppgifter som ofta måste inhämtas från den försäkrade

själv. Att de uppgifter som lämnas är riktiga utgör en förutsättning för att försäkringsbolaget ska kunna hålla sina kostnader nere. De ökade kostnader som oriktiga uppgifter kan medföra drabbar i förlängningen hela försäkrings- tagarkollektivet genom högre försäkringspremier.

10. Försäkringssystemet är alltså på flera sätt beroende av försäkrings- tagarnas och de försäkrades hederlighet och förutsätter att dessa är lojala mot försäkringsgivaren. Illojala beteenden måste kunna beivras. Detta har föranlett sanktionsregler som innebär att den försäkringsersättning som annars skulle utgå vid försäkringsfall under vissa förhållanden kan sättas ned eller helt utebli.

Nedsättning vid felaktig uppgift

11. En sådan sanktionsregel, tillämplig i konsumentförsäkringsförhållan- den, finns i 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen. Enligt denna kan försäk- ringsersättningen sättas ned om den försäkrade eller någon annan som begär ersättning av försäkringsbolaget efter ett försäkringsfall uppsåtligen eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett, förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning. Nedsättningen ska ske efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

12. Bestämmelsen motsvarar väsentligen den tidigare 34 § konsument- försäkringslagen (1980:38). I förarbetena till den bestämmelsen underströks att en sanktion av detta slag – att någon måste avstå från en förmån som han eller hon i och för sig är berättigad till – har få motsvarigheter på andra områden. Enligt departementschefen borde behovet av tillräckligt avhållande sanktioner i de flesta fall kunna tillgodoses inom ramen för ett straffrättsligt förfarande. En påföljd i form av förverkande av försäkringsersättningen borde dock kunna tillgripas under speciella omständigheter, t.ex. då försäkrings- bolaget haft avsevärda kostnader för att utreda ett försäkringsbedrägeri. (Se prop. 1979/80:9 s. 77 f. och 157 f.)

13. Vid tillkomsten av 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen framhölls att den nya regeln inte byggde på tanken att försäkringsbolaget ska ha rätt till kompensation för liden skada. Det påpekades – under hänvisning till rättsfallet NJA 1994 s. 709 – att försäkringsbolaget enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer ändå kan ha rätt till ersättning från den som har försökt att svikligen tillskansa sig försäkringsersättning. I förarbetena betonades i stället att syftet med regeln främst var att komma åt t.ex. försäkringsbedrägerier och andra illojala förfaranden. (Se prop. 2003/04:150 s. 198.)

Omständigheter av betydelse för skälighetsbedömningen

14. Vad gäller den skälighetsbedömning som ska göras framhölls i förarbetena till den nya paragrafen att denna ska göras med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet, såväl graden av skuld som hur stora belopp det har rört sig om. Bestämmelsen borde tillämpas strängare om den försäkrade hade använt sig av utstuderade metoder för att lura försäkringsbolaget; den försäkrade skulle då kunna gå miste om hela ersättningen, medan det annars kunde vara rimligt med en mindre nedsättning. Viss hänsyn borde också tas till hur stort belopp som den försäkrade hade försökt att få ut genom sina felaktiga uppgifter. (Se a. prop. s. 448.)

15. Det står mot den angivna bakgrunden klart att frågan om det belopp som den försäkrade i och för sig är berättigad till ska sättas ned, och i så fall med vilket belopp, måste avgöras genom en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Omständigheter av flera olika slag kan då spela in.

16. Särskild betydelse får graden av uppsåt eller grov oaktsamhet liksom förekomsten av särskilda vilseledande moment och den faktiska risken för att de oriktiga uppgifterna godtas. Också storleken av den oriktiga försäkringsersättning som skulle kunna bli följderna av uppgifterna måste tillmätas stor vikt; ju högre felaktig utbetalning som den oriktiga uppgiften skulle kunna leda till, desto mer bör det påverka nedsättningen. Men även effekterna för den

försäkrade av en nedsättning måste vägas in; i det enskilda fallet kan en nedsättning med ett i absoluta tal stort belopp vara oskäligen, i synnerhet om försäkringsersättningen är avsedd att trygga ett grundläggande behov för den försäkrade eller dennes familjemedlemmar. En omständighet som kan tala för att ersättningen inte sätts ned eller att den sätts ned endast med ett mindre belopp, är att den försäkrade självmant har korrigerat de oriktiga uppgifterna. – Storleken av de särskilda utredningskostnader som de oriktiga uppgifterna har förorsakat försäkringsbolaget bör normalt inte tillmätas någon vikt (jfr p. 13).

Schabloniserade nedsättningsnivåer

17. Om det bedöms skäligen att sätta ned den ersättning som den försäkrade annars hade varit berättigad till, bör nedsättningen av praktiska skäl ofta kunna göras på ett i viss mån schabloniserat sätt. Om de oriktiga uppgifterna har lämnats av grov vårdslöshet, kan det motivera att ersättningen sätts ned med en fjärdedel. En motsvarande nedsättning kan vara befogad om den försäkrade visserligen har haft uppsåt till att uppgifterna var oriktiga men uppgifterna har haft mindre betydelse i försäkringsärendet.

18. I övrigt kan en tumregel vara att uppsåtliga oriktiga uppgifter kan föranleda en nedsättning till hälften. Om det finns något slag av försvårande omständigheter – utöver att den försäkrade medvetet lämnat oriktiga uppgifter av betydelse för skaderegleringen – kan det finnas fog för en nedsättning med tre fjärdedelar. Så kan t.ex. vara fallet om det belopp som den försäkrade har försökt att få ut är avsevärt högre än det som han eller hon är berättigad till.

19. En nedsättning till noll kronor bör företrädesvis komma i fråga när den försäkrade har använt utstuderade metoder i syfte att vilseleda försäkringsbolaget, exempelvis när den försäkrade har åberopat förfalskade handlingar eller förmått tredje man att lämna felaktiga upplysningar till försäkringsbolaget.

20. Tillämpningen av tumregler av nu angivet slag måste dock alltid åtföljas av en avslutande bedömning av samtliga omständigheter. Vid en sådan måste även nedsättningens effekter för bl.a. den försäkrade beaktas. Slutsatsen kan då bli att endast en mera begränsad nedsättning bör komma i fråga (jfr p. 16).

Bedömningen i detta fall

21. Det är ostridigt att husbilen totalförstördes genom branden. Richard Nyman lämnade felaktiga uppgifter om uppkomsten av vissa plåtskador på bilen. Han vidhöll uppgifterna efter det att bilen hade förstörts. Uppgifterna, som hade betydelse för bestämmandet av den ersättning som han var berättigad till med anledning av branden, lämnades uppsåtligen. Det är därför skäligt att, enligt 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen, sätta ned den ersättning som han annars skulle ha varit berättigad till.

22. Frågan är då hur stor denna nedsättning bör vara.

23. Utgångspunkten vid den bedömningen är att Richard Nyman uppsåtligen vidhöll uppgifterna om plåtskador även vid regleringen av brandskadan. Uppgifterna har varit av inte oväsentlig betydelse i försäkringsärendet. I en sådan situation finns det normalt skäl att sätta ned ersättningen till hälften (jfr p. 17 och 18).

24. Storleken av den oriktiga utbetalning som Richard Nymans uppgifter skulle ha kunnat föranleda talar i detta fall inte för någon ytterligare nedsättning. Han använde inte några utstuderade metoder för att vilseleda Folksam. Det finns inte heller några andra försvårande omständigheter som, ensamma eller tillsammans, skulle kunna motivera en nedsättning med mer än hälften. (Jfr p. 18 och 19.)

25. En nedsättning till hälften framstår också vid en samlad bedömning av omständigheterna som skälig (jfr p. 20). Hovrättens dom ska därför fastställas.

Rättegångskostnader

26. Vid denna utgång ska Folksam ersätta Richard Nyman för rättegångskostnader i Högsta domstolen. Om beloppet råder inte tvist.

Kerstin Calissendorff Agneta Bäcklund Svante O. Johansson

Sten Andersson Cecilia Renfors

I avgörandet har deltagit justitieråden Kerstin Calissendorff, Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson, Sten Andersson (referent) och Cecilia Renfors. Föredragande har varit justitiesekreteraren Karin Lambertz.

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 02
Rotel 0223

DOM
2020-01-17
Stockholm

Mål nr
T 4445-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2019-03-20 i mål nr T 8085-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Richard Nyman, 19770124-1734
Bäckvägen 11 D
645 44 Strängnäs

Ombud: Advokaten Gösta Bergman
Advokatfirman Gösta Bergman AB
Själagårdsgatan 6 D
111 31 Stockholm

Motpart

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

Ombud: Försäkringsjuristerna Johan Åberg och Richard Pettersson
Adress hos bolaget

SAKEN

Försäkringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på följande sätt:
 - Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att betala 75 000 kr till Richard Nyman, samt ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 14 december 2017 till dess betalning sker.
 - Richard Nyman befrias från skyldigheten att ersätta Folksam ömsesidig sakförsäkring för bolagets rättegångskostnader i tingsrätten.
2. Vardera parten ska stå sina egna rättegångskostnader i hovrätten.

Dok.Id 1550644

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00 E-post: svea.avd2@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Richard Nyman har yrkat att hovrätten ska bifalla hans talan i tingsrätten. Richard Nyman har också yrkat att hovrätten ska befria honom från skyldigheten att ersätta Folksam ömsesidig sakförsäkrings (Folksam) rättegångskostnader i tingsrätten och i stället förplikta Folksam att ersätta hans rättegångskostnader där.

Folksam har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har begärt ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

UTREDNINGEN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på samma sätt som i tingsrätten. Parterna har också åberopat samma bevisning som i tingsrätten. Förhören med Richard Nyman, Bengt Snödahl, Bengt Samuelsson och Peter Jälmevik har lagts fram genom uppspelning av ljud- och bildupptagningar från huvudförhandlingen i tingsrätten. Dessutom har ljudfilen från mötet den 3 november 2017 spelats upp.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Som tingsrätten har funnit är det ostridigt att försäkringsfall i och för sig föreligger. Huvudfrågan i målet är om försäkringsersättningen ska sättas ned eller inte.

Har Richard Nyman uppsåtligen lämnat oriktiga uppgifter?

Av bestämmelsen i 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen (2005:104) framgår att den försäkringsersättning som annars skulle ha betalats ut till den försäkrade kan sättas ned efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, om den försäkrade efter försäkringsfallet uppsåtligen eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett eller förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen.

När det gäller frågan om Richard Nyman, efter det att försäkringsfallet inträffade den 14 oktober 2017, objektivt sett oriktigt har uppgett, förtigit eller dolt något av betydelse för rätten till försäkringsersättning gör hovrätten följande överväganden. Genom skadeanmälningarna den 21 och den 23 augusti 2017 har Richard Nyman anmält skadorna på vänster respektive höger sida av husbilen. Hans uppgift om att han redan vid dessa tidpunkter till Folksam uttryckt osäkerhet i fråga om hur skadorna uppstått vinner inget stöd i de åberopade skadenoteringarna, eller utredningen i övrigt. Genom att anmäla skadorna får Richard Nyman därmed anses ha lämnat uppgift om att skadorna uppstått efter det att han köpt husbilen. Dessa uppgifter är ostridigt oriktiga.

Det framgår av inspelningen från mötet med försäkringsutredaren Bengt Snödahl den 3 november 2017 att Richard Nyman vid detta tillfälle uttryckt viss osäkerhet i fråga om skadorna fanns redan vid köpet eller inte. I vart fall under tiden den 14 oktober 2017 till den 3 november 2017 har han dock, genom att inte återta skadeanmälningarna, vidhållit de oriktiga uppgifterna. Dessa uppgifter har haft betydelse för rätten till försäkringsersättning.

Av fotografierna på husbilen framgår att skadan på vänster sida var iögonfallande och att skadorna på höger sida var väl synliga. Det framgår vidare av utredningen att Richard Nyman i skadeanmälan den 21 augusti 2017 uppgav att skadan på vänster sida uppkommit i samband med att han under sommaren kört ut husbilen från en campingplats och skrapat bilen mot ett träd. Med hänsyn till skadornas utseende och att Richard Nyman under sommaren 2017 kört ca 4 000 kilometer med husbilen, finner hovrätten att han måste ha upptäckt skadorna i vart fall före det uppgivna skadetillfället. Därmed finner hovrätten att Richard Nyman lämnat de oriktiga uppgifterna uppsåtligen.

Vad var husbilen värd?

När det gäller frågan om värdet på husbilen instämmer hovrätten i det som tingsrätten har kommit fram till, dvs. att husbilen var värd 150 000 kr i skadat skick och 190 000 kr i oskadat skick.

Ska försäkringsersättningen sättas ned?

Den aktuella bestämmelsen i 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen motsvarar delvis 34 § i den numera upphävda konsumentförsäkringslagen (1980:38). Av förarbetena till den nu gällande bestämmelsen framgår att den syftar till att avskräcka från försäkringsbedrägerier och andra illojala förfaranden. Den syftar alltså inte till att kompensera försäkringsbolaget för liden skada (se prop. 2003/04:150 s. 198, jfr dock RH 1986:57 där majoriteten utgår från ett kompensatoriskt resonemang). Sålunda kan nedsättning av försäkringsersättning komma i fråga även då grunden för nedsättning uppmärksammas innan någon ersättning har betalats ut (se a. prop. s. 447).

I likhet med tingsrätten anser hovrätten att det finns förutsättningar för att sätta ned försäkringsersättningen.

När det gäller frågan om hur stor nedsättning av försäkringsersättning som är skäligen vid konsumentförsäkring saknas det vägledande avgöranden från Högsta domstolen.

Föarbetena ger närmast vid handen att full nedsättning av försäkringsersättning, dvs. att ingen ersättning alls ska betalas, endast bör förekomma i undantagssituationer, företrädesvis när den försäkrade har använt mera utstuderade metoder för att lura försäkringsbolaget (se a. prop. s. 448).

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 1963 s. 516 – som gällde företagsförsäkring – låtit ett aktiebolag helt gå miste om den försäkringsersättning det annars skulle ha fått när företrädare för bolaget oriktigt hade uppgett värdet av förstörd egendom till ca 120 000 kr för mycket, vilket var drygt tjugo procent av det totala värdet. Högsta domstolens bedömning har i doktrinen karakteriserats som sträng (se t.ex. Hellner, SvJT 1968 s. 295 ff., och Bengtsson, Försäkringsavtalsrätt, Zeteo 2019-03-05, kommentaren till 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen, not 40).

I vissa hovrättsavgöranden har det förekommit mindre nedsättningar av försäkringsersättningen i konsumentförsäkringsfall (se t.ex. Svea hovrätts dom den 11 januari 2018 i mål nr T 2786-17).

Hovrätten kan konstatera att det i detta fall, till skillnad från i 1963 års fall, rör sig om ett konsumentförsäkringsförhållande. Det belopp som Richard Nyman oriktigt har försökt få ut från Folksam – 40 000 kr – är visserligen betydande men inte så stort att det i och för sig motiverar att ingen försäkringsersättning alls ska betalas ut. Det kan inte heller sägas att Richard Nyman har använt sig av någon mer utstuderad metod för att lura Folksam.

Mot bakgrund av dessa omständigheter finner hovrätten att det är skäligt att sätta ned den försäkringsersättning som annars hade betalats ut till hälften. Eftersom hovrätten, liksom tingsrätten, har funnit att värdet på husbilen var 150 000 kr ska Folksam betala 75 000 kr till Richard Nyman.

Om räntan råder ingen tvist.

Rättegångskostnader

Eftersom Richard Nymans talan bifallits endast till en del finner hovrätten att vardera part, enligt 18 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken, ska bära sin egen rättegångskostnad. Richard Nyman ska således befrias från skyldigheten att ersätta Folksam för bolagets rättegångskostnader i tingsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2020-02-14

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Kenneth Nordlander och Göran Söderström samt tf. hovrättsassessorn Daniel Bergström, referent.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM
2019-03-20
Meddelad i
StockholmMål nr
T 8085-18**PARTER****Kärande**

Richard Nyman, 19770124-1734
Bäckvägen 11 D
645 44 Strängnäs

Ombud: Advokaten Gösta Bergman
Advokatfirman Advokat Gösta Bergman AB
Själagårdsgatan 6
111 31 Stockholm

Svarande

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

Ombud: Försäkringsjuristen Johan Åberg
Adress som ovan

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
 2. Richard Nyman ska ersätta Folksam ömsesidig sakförsäkrings rättegångskostnader med 63 150 kr, varav 50 400 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
-

Dok.Id 1989699

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Scheelegatan 7

Telefon
08-561 652 10

E-post:
stockholms.tingsratt.avdelning2@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Rikard Nyman var ägare till en husbil som drabbades av en brand den 14 oktober 2017. Husbilen totalförstördes i branden. Husbilen var försäkrad hos Folksam vid tidpunkten för branden. Brandförsäkring ingick i den försäkring som var tecknad för husbilen och brandskadan anmäldes till Folksam i behörig ordning. Försäkringsfall har inträffat på grund av branden. Innan branden hade Richard Nyman anmält skador på höger och vänster sida av husbilen till Folksam. Regleringen av dessa skador var fortfarande pågående vid tiden för brandskadan. Folksam avböjde att reglera brandskadan med hänvisning till att Richard Nyman lämnat oriktiga uppgifter till Folksam vad avser de skador på husbilen som hade inträffat innan brandskadan.

Frågan i målet är om Richard Nymans rätt till försäkringsersättning med anledning av brandskadan ska sättas ned helt eller delvis i enlighet med 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen (2005:104) med hänsyn till att Richard Nyman uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett eller förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen. Parterna är överens om att det ankommer på Folksam att visa att rätten till ersättning helt eller delvis ska bortfalla.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Richard Nyman har yrkat att Folksam ska förpliktas att till honom betala 200 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 december 2017 till dess betalning sker.

Folksam har bestritt yrkandet. Om rätten finner att nedsättning inte ska ske har Folksam vitsordat ett belopp om 150 000 kr som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har vitsordats som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER**Richard Nyman**

Det föreligger försäkringsfall i och med den brand som inträffade och förstörde husbilen den 14 oktober 2017. Husbilen var försäkrad mot brand hos Folksam. Ersättningsgill skada har inträffat och Richard Nyman har därmed rätt till 200 000 kr som motsvarar husbilens marknadsvärde.

Richard Nyman bestrider att han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktigt uppgett, förtigit eller dolt omständigheter av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen. Richard Nyman medger att skadorna på husbilen som han anmält till Folksam fanns på husbilen redan när han köpte bilen. Han kände dock inte till det när han anmälde skadorna. Han har därför inte handlat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

I vart fall ska försäkringsersättningen inte helt bortfalla. Husbilens marknadsvärde har vid tiden för branden uppgått till 200 000 kr oavsett skadorna på husbilen.

Folksam

Folksam godtar att det föreligger försäkringsfall med anledning av brandskadan. Försäkringsersättningen ska emellertid sättas ned till noll kr eller till det belopp som tingsrätten finner skäligt eftersom Richard Nyman uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktigt uppgett, förtigit eller dolt omständigheter av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen.

De oriktiga uppgifterna har lämnats när Richard Nyman anmälde skadorna på husbilen till Folksam den 21 och 23 augusti 2017. De oriktiga uppgifterna har sedan vidhållits när skadeanmälan av brandskadan sker och under efterföljande utredning hos Folksam.

Oriktigheten består i att skadorna på husbilen som anmäldes hade funnits på bilen redan vid tidpunkten för när Richard Nyman köpte husbilen. Richard Nyman måste ha varit medveten om skadorna på höger och vänster sida på husbilen redan vid tidpunkten för hans köp eller i vart fall när han rest med bilen under sommaren 2017.

Om nedsättning inte alls ska ske var husbilens marknadsvärde 150 000 kr vid tiden för branden. Det är således det belopp som Richard Nyman som mest har rätt till.

UTVECKLING AV TALAN

Richard Nyman

Richard Nyman var ägare till en husbil årsmodell 2005 av märket Fiat. Husbilen hade han köpt för 160 000 kr. Husbilen stod uppställd på en parkeringsplats i Eskilstuna när den påträffades brinna av en polispatrull den 14 oktober 2017. En polisanmälan gjordes och därefter en skadeanmälan. Folksam avböjde att reglera skadan i brev den 14 december 2017 med hänvisning till att det fanns plåtskador på bilen som Richard Nyman anmält före branden.

Det är riktigt att Richard Nyman har anmält skador på höger och vänster sida av husbilen. Skadan på vänster sida trodde han uppkom när han körde emot ett träd på Öland under sommaren 2017. Skadorna på höger sida trodde han uppkom efter att husbilen blivit utsatt för skadegörelse i form av äggkastning. När han tvättade bort äggresterna upptäckte han vissa bucklor. Richard Nyman uppgav redan i den första kontakten med Folksam att han var osäker på om skadorna funnits tidigare. Han blev därför tillsagd att visa upp bilen och så skulle den bedömningen göras senare.

Richard Nyman anmälde skadorna på höger och vänster sida vid samma tillfälle men fick då bara ett skadenummer. När han visade upp skadorna på verkstaden sade dem åt honom att han behövde olika skadenummer eftersom det var olika självrisk på skador

som han orsakat själv och skador orsakade av andra. Det stämmer således inte att han gjort två olika anmälningar av skadorna.

Husbilens marknadsvärde innan branden uppgick till minst 200 000 kr. Richard Nyman köpte husbilen billigt och den är sparsamt använd. Bilen hade vid skadetillfället gått ca 14 000 mil. Marknadsvärdet uppgår till minst 200 000 även om skadorna fanns där, eftersom skadorna var obetydliga. Bilen var fullt funktionsduglig och hade endast några ytliga skador. De lämnade uppgifterna har således inte haft någon betydelse för skadebedömningen.

Folksam

Den 21 augusti 2017 mottog Folksam en skadeanmälan per telefon avseende skadorna på vänster sida av husbilen. Den 23 augusti 2017 mottog Folksam en skadeanmälan per telefon avseende skadorna på höger sida av husbilen. Vid tidpunkten för skadeanmälan av branden var skaderegleringen av skadorna fortfarande pågående. De oriktiga uppgifterna som lämnas innan branden ska därför vägas in i bedömningen av rätten till ersättning på grund av brandskadan. Värderingen av brandsättningen har berott på bilens skick vid skadetillfället.

Richard Nyman har inte uppgett att han var osäker på om de anmälda skadorna uppkommit i hans ägo. Det finns inga noteringar i Folksams skadesystem om att Richard Nyman uppgett osäkerhet om hur skadorna kommit till.

Efter att Richard Nyman anmält brandskadan uppstod misstanke om plåtskadornas uppkomst. Ärendet har därför varit på särskild utredning på Folksam och handlagts av utredningsinspektör Bengt Snödahl som hade ett sammanträde med Richard Nyman den 3 november 2017. Vid sammanträdet den 3 november 2017 vidhöll Richard Nyman tidigare lämnade uppgifter och lämnade uppgift om att bilens värde uppgick till 200 000 kr. Han fortsatte således att lämna oriktiga uppgifter till Folksam. Richard Nyman har på det sättet vidhållit de oriktiga uppgifterna under hela skaderegleringen.

Genom att felaktigt ha påstått att skadorna uppkommit när bilen fanns i hans ägo har han felaktigt gjort gällande att plåtskadorna omfattas av rätten till försäkringsersättning. Det var inte förrän långt senare, vid sammanträdet för muntlig förberedelse i tingsrätten, som Richard Nyman vidgick att skadorna fanns på husbilen redan vid tidpunkten för köpet.

Richard Nyman har enligt egna uppgifter stor erfarenhet av bilförsäljning och hur man förhandlar ett bilköp. Han köpte bilen den 29 juni 2017 av en bekant till hans farbror. Säljaren ville inledningsvis ha 230 000 kr för husbilen. Priset gick sedan ned till 219 000 kr och sedan till 160 000 kr, vilket var det pris som Richard Nyman betalade för husbilen. Han finansierade köpet med ett lån och betalade med Swish. Alla handlingar ska ha förstörts i samband med branden.

Richard Nyman gjorde flera resor med husbilen under sommaren 2017. Han ska ha kört omkring 4 000 mil. Bland annat bilade han till Öland och bodde där under juli månad. Det är osannolikt att han trots resorna inte skulle ha upptäckt skadorna i vart fall när han använt husbilen.

Uppgifterna rörande dessa vagnskador har därmed lämnats av Richard Nyman uppsåtligt eller av grov oaktsamhet och har haft betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen. Med anledning av de oriktiga uppgifterna rörande husbilens skick har Richard Nyman inte rätt till full försäkringsersättning som han annars hade haft rätt till.

Folksam har tagit fram en kostnadskalkyl vad det skulle ha kostat att åtgärda skadorna. Därutöver har Folksam anlitat en värderingsman som värderat husbilen. Folksam har värderat att husbilen vid försäkringsfallet var värd 190 000 kr skadorna förutan och 150 000 kr med skadorna. Skadorna som Richard Nyman oriktigt har anmält till Folksam har således påverkat husbilens uppskattade värde i en ansevärd del.

UTREDNINGEN

Richard Nyman har hörts under sanningsförsäkran på egen begäran. På Folksams begäran har vittnesförhör hållits med utredningsinspektören Bengt Snödahl och motorskadespecialisten Peter Jälmevik. På Folksams begäran har även sakkunnigförhör hållits med värderingsmannen Bengt Samuelsson. Parterna har vidare lagt fram en ljudinspelning från sammanträdet som ägde rum den 3 november 2017 mellan Bengt Snödahl och Richard Nyman.

Parterna har även presenterat skriftlig bevisning. Richard Nyman har bl.a. åberopat polisanmälan, skadeanmälan och annonser på liknande husbilar. Folksam har bl.a. åberopat bilder på husbilen, skadenoteringar, kostnads kalkyl och värderingsutlåtande.

DOMSKÄL**Rättsliga utgångspunkter**

Av 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen framgår följande. Om den försäkrade eller någon annan som begär ersättning av försäkringsbolaget efter ett försäkringsfall uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett eller förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen, kan den ersättning som annars skulle ha betalats till honom sättas ned efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. I den numera upphävda konsumentförsäkringslagen (1980:38) fanns motsvarande bestämmelse i 34 §.

Innebörden av bestämmelsen är att ersättning som någon i och för sig har rätt till på grund av ett försäkringsfall kan sättas ned på grund av att personen i fråga med uppsåt eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga uppgifter som har betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen. Detsamma gäller förtigande eller döljande av något som har betydelse för bedömningen av rätten till ersättning. Nedsättningen ska ske efter vad som är skäligt.

I den allmänna motiveringen till lagen (prop. 2003/04:150 s. 198 ff) framgår bl.a. följande.

Regeringen har ansett det angeläget att inskräpa vikten av korrekta uppgifter i detta läge, där försäkringsbolaget ofta är helt beroende av motpartens hederlighet och uppsåt kan vara svårt att styrka. De skäl som ligger bakom regeln är främst att komma åt försäkringsbedrägerier och andra illojala förfaranden. Regeln bygger inte på tanken att försäkringsbolaget ska ha rätt till kompensation för liden skada.

Av författningskommentaren till lagen (prop. 2003/04:150 s. 447 ff.) framgår bl.a. följande.

De oriktiga uppgifterna, förtigandet eller hemlighållandet kan gälla t.ex. huruvida viss egendom har förstörts, skadats eller stulits. Det kan också gälla den skadade eller förlorade egendomens beskaffenhet eller värde. Nedsättning kan komma i fråga då grunden för nedsättning uppmärksammas innan försäkringsersättningen betalas ut. Nedsättningsreglerna är tillämpliga då de oriktiga uppgifterna osv. kunnat leda till att försäkringsbolaget fått betala en ersättning som över huvud taget inte skulle ha utgetts. Det är dock också möjligt att tillämpa dem om uppgifterna har eller skulle ha medfört en större ersättning än den riktiga eller om den försäkrade försöker att lura till sig ett belopp som rätteligen skall tillfalla någon annan.

De oriktiga uppgifterna ska ha lämnats uppsåtligen eller av grov vårdslöshet för att nedsättning skall komma i fråga. Om den försäkrade har förfarit uppsåtligen, utgör förfarandet typiskt sett försäkringsbedrägeri eller försök till sådant. Paragrafen är emellertid tillämplig även om det inte är fråga om något brottsligt förfarande. Det ligger i sakens natur att en mildare bedömning är motiverad när den som begär ersättning inte har handlat uppsåtligen. Över huvud taget torde det sällan bli fråga om nedsättning på grund av grov vårdslöshet i andra fall än när det mesta talar för att den

ersättningsberättigade har varit medveten om oriktigheten i lämnade uppgifter men tillräcklig bevisning inte kan anses föreligga om uppsåt.

Frågan om nedsättning ska avgöras efter vad som är skäligt i det enskilda fallet, och hänsyn ska då tas till samtliga omständigheter, såväl graden av skuld som hur stora belopp det har rört sig om. Det blir alltså fråga om nedsättning främst då de oriktiga uppgifterna eller förtigandet verkligen medfört ersättning som rätteligen inte borde ha utgått. I så fall ska naturligtvis detta ersättningsbelopp återgå – något som gäller oberoende av paragrafen – men dessutom bör ytterligare nedsättning ske av det belopp som den försäkrade annars skulle ha haft rätt till. Bestämmelsen bör tillämpas strängare om den försäkrade har använt mera utstuderade metoder för att lura försäkringsbolaget. Då är det tänkbart att den försäkrade går miste om hela ersättningen, medan annars det kan vara rimligt med en mindre nedsättning. Viss hänsyn bör också tas till hur stort belopp som den försäkrade försökt att få ut genom sina felaktiga uppgifter. Också om uppgifterna bara har inneburit en risk att försäkringsbolaget skulle få betala ut för hög ersättning, kan det vara motiverat med en nedsättning.

Praxis som behandlat frågan som nu är aktuell får anses vara mycket begränsad.

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 1963 s. 516 prövat huruvida ett aktiebolags rätt till försäkringsersättning ur brandförsäkring helt skulle förverkas med hänsyn till att dess båda styrelseledamöter vid skaderegleringen svikligen uppgett att värdet på förstörd egendom var högre än det riktiga. Högsta domstolen bedömde att rätten till ersättning helt skulle bortfalla. Domstolen anförde att det belopp som genom den svikliga övervärderingen skulle ha tillförts bolaget – alltså 120 000 kr – var både i och för sig och i jämförelse med bolagets förlust vid utebliven ersättning – ca 556 000 kr – så betydande att det inte kunde anses föreligga missförhållande mellan de båda beloppen. Rättsfallet har kritiserats av Hellner i SvJT 1968 s. 289.

Vidare har Svea hovrätt i rättsfallet RH 2000:11 prövat frågan huruvida ett aktiebolag som råkat ut för brand helt gått miste om försäkringsersättning då bolagets

ställföreträdare under skaderegleringen lämnat oriktiga uppgifter av betydelse för skadans bedömning. Bolaget hade uppvisat en falsk faktura och därvid felaktigt uppgett att förstörd egendom vad värd 609 000 kr. Bolaget hade tio dagar senare återtagit sin begäran om ersättning för den egendomen. Hovrätten uttalade att ett försäkringsavtal måste bygga på ett ömsesidigt förtroende mellan parterna och för att skaderegleringskostnaderna inte ska bli orimligt höga måste en försäkringsgivare kunna lita på de uppgifter som lämnas av försäkringstagaren. Hovrätten bedömde att ställföreträdaren för bolaget agerat svikligen – oavsett om det var fråga om ett frivilligt tillbakaträdande eller ej – och bedömde att försäkringsbolaget inte var skyldigt att utge ersättning till bolaget.

Frågan om rätten till försäkringsersättning ska sättas ned i detta fall

I målet är ostridigt att Richard Nyman vid tidpunkten för branden innehaft en motorförsäkring i Folksam rörande den husbil som är aktuell i målet samt att försäkringen innefattade ett egendomsskydd för brand. Det är vidare i sig ostridigt att det ska ha inträffat en brand i den aktuella husbilen den 14 oktober 2017. Det är alltså ostridigt att försäkringsfall i och för sig föreligger.

Tingsrätten prövar inledningsvis om de oriktiga uppgifterna som Richard Nyman har lämnat i fråga om skadorna på husbilens vänstra och högra sida påverkat den ersättning som Richard Nyman annars skulle haft rätt till.

Utredningen i målet visar att husbilen innan den köptes av Richard Nyman fanns till försäljning för 230 000 kr och senare 219 000 kr. Richard Nyman köpte bilen den 29 juni 2017 för 160 000 kr. Richard Nyman hävdar i målet att han köpt bilen billigt och att den vid försäkringsfallet var värd 200 000 kr alldeles oavsett skadorna på husbilens vänstra och högra sida. Folksam hävdar i målet att husbilen var värd 150 000 kr vid tiden för försäkringsfallet på grund av de skador som bilen då hade. Om skadorna hade åtgärdats menar Folksam att bilen hade haft ett värde på 190 000 kr.

Tingsrätten finner att Richard Nyman mot Folksams bestridande inte bevisat att husbilens värde vid tidpunkten för branden den 14 oktober 2017 var värd 200 000 kr. Richard Nyman har endast åberopat annonser avseende liknande husbilar i denna del. Dessutom köpte han själv bilen för 160 000 kr och har inte gett någon trovärdig förklaring till varför han skulle ha fått husbilen till ett pris som låg 40 000 kr under marknadsvärdet och 70 000 kr under det pris bilen annonserades ut för. Folksam har åberopat värderingsintyg och tingsrätten har hört värderingsmannen Bengt Samuelsson berätta om hur han genomfört värderingen av husbilen. Det har framkommit att Bengt Samuelsson har lång erfarenhet av värdering av bilar. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att Folksams utredning ska ligga till grund för bilens värde vid tiden för branden, och bilens uppskattade värde om skadorna hade åtgärdats. Detta medför att Richard Nymans oriktiga uppgifter om skadorna och hur dessa uppkommit har haft betydelse för värderingen av husbilen och således haft betydelse för vilken ersättning han varit berättigad till.

Fråga är då om Richard Nyman lämnat de oriktiga uppgifterna om skadornas uppkomst uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

Det är ostridigt i målet att husbilen hade skador på höger och vänster sida av bilen vid tidpunkten för när bilen köptes och att Richard Nyman anmälde samma skador till Folksam i augusti 2017. Richard Nyman menar emellertid att han inte kände till att skadorna fanns där vid köpet och att han inte lagt märke till skadorna när han köpte bilen. Richard Nyman hävdar i målet att han upptäckte skadorna först i samband med en äggkastning som hans bil råkade ut för i början av augusti. Folksam hävdar i målet att Richard Nyman redan vid köpet måste ha varit medveten om skadorna, eller att han i vart fall måste ha upptäckt dessa när han använt bilen under sommaren. På det viset hävdar Folksam att Richard Nyman förfarit uppsåtligt eller grovt oaktsamt i samband med skaderegleringen av den totalskada som senare inträffade i oktober 2017.

Av betydelse för Richard Nymans eventuella insikter om skadorna vid tiden för köpet och senare användande av bilen är skadornas karaktär och storlek. Bevisningen i denna

del är framförallt återopade fotografier av husbilen som visar hur bilen såg ut före köpet. Folksam har inhämtat bilder på husbilen från den bilfirma som senast hade bilen innan den såldes till Richard Nyman samt från företaget i Finland varifrån husbilen importerades till Sverige. Redan på dessa bilder går det att se de skador som Richard Nyman senare anmälde till Folksam. På bilderna kan man se att det är fråga om två parallella repor på vänster sida av husbilen samt två mindre skador i form av intryckningar på husbyggnaden på höger sida av husbilen. Reporna är förhållandevis långa och sitter ganska högt upp på husbilen.

Bengt Samuelsson har i sitt förhör uppgett att skadorna varit påtagliga och påverkat bilens värde. Han har vidare uppgett att han vid sina iakttagelser av bilderna inte haft några svårigheter att se skadorna utan att de varit uppenbara. Reporna fanns vid förarplatsen och måste enligt honom ha varit klart synliga. Enligt honom borde man ha sett reporna utan att anstränga sig. Även Bengt Snödahl har i sitt förhör uppgett att han på bilderna kunnat iaktta skadorna som Richard Nyman anmält.

Richard Nyman har under sitt förhör berättat i huvudsak följande. Han är uppvuxen med försäljare och att han alltid varit intresserad av bilmärken och motorer. Han har ägnat sig åt att köpa och sälja bilar men aldrig husbilar. Får han ett bra pris kan han köpa en bil och sedan sälja den vidare. När han köpte husbilen stod den uppställd bland fullt med träd. Han kollade igenom servicebok och papperna. Han kollade fukt-mätaren och att rutorna och gasolvärmaren var hela. Han åkte en liten tur med bilen och betalade sedan och skrev på kontraktet. Han tyckte att bilen var i mycket bra skick och att han fick bilen till ett mycket bra pris. Han har inget minne av att bilen låg ute till försäljning för 230 000 kr eftersom han kontaktade säljaren direkt efter rekommendation från hans farbror. Enligt information han fick i samband med köpet var det andra saker än ytskiktet som var viktiga när man köpte husbil, som bl.a. fuktskador, inredning, däck, kamrem och värme. Han var därför inte noggrann med att undersöka eventuella sådana ytliga skador som nu är fråga om i detta mål. Hans uppfattning var att sådana skador inte påverkar värdet på en husbil. Han upptäckte inte nu aktuella skador på bilen vid köptillfället och inte heller senare när han använde bilen på Öland

under sommaren 2017. Han har lämnat sanningsenliga uppgifter till Folksam och inte undanhållit något. Han kände sig misstrodd av Folksams utredare.

Enligt tingsrättens bedömning är skadorna sådana att Richard Nyman redan vid köpet måste ha insett att de fanns där. Särskilt reporna på vänster sida av bilen är så tydliga att de vid en enklare granskning av bilens utsida måste ha varit uppenbart att skadorna fanns där. Förutom skadornas storlek och karaktär måste det enligt tingsrättens mening ha viss betydelse att Richard Nyman fick bilen till ett i förhållande till annonserat pris förmånligt pris samt att Richard Nyman inte närmare kunnat redogöra för hur det kommer sig att han fick den så billigt. Vidare har han enligt egen utsago lång erfarenhet av försäljning av bilar, även om han inte tidigare köpt och sålt just husbilar. Han har alltså rimligtvis haft ett öga för utvärtes repor och bucklor, även om det inte finns anledning att ifrågasätta hans uppgifter om att hans främsta fokus vid köpet var att kontrollera andra eventuella brister på husbilen. Därtill kommer att Richard Nyman kört och bott i husbilen under en förhållandevis lång period innan den tidpunkt han påstår att han upptäckte skadorna. Han har varit både i Finland och på Öland under juli månad. Det kan sammantaget inte ha undgått Richard Nyman att skadorna fanns på husbilen innan han köpte den.

Utredningen i målet visar vidare att Richard Nyman den 21 augusti 2017 gjorde en skadeanmälan avseende skadorna på vänstra sidan av husbilen. Av skadenoteringar från den dagen framgår att Richard Nyman ringde till Folksam och uppgav att han skulle svänga ut från en camping varvid han kommit för nära ett träd och skrapat mot husbilen. Skadorna utgjordes av repad vänster sida och små bucklor. Utredningen visar vidare att Richard Nyman gjorde en skadeanmälan den 23 augusti 2017 avseende skadorna på högra sidan av bilen. Av skadenoteringar från den dagen framgår att Richard Nyman ringde Folksam och anmälde att han även har två bucklor på höger sida av husbilen som uppstått samtidigt, troligen från att någon har kastat sten på bilen där den stått utanför bostaden.

Efter branden gjorde Richard Nyman en skadeanmälan till Folksam avseende total-skadan som inträffat. I skadeanmälan har han under rubriken "Beskriv de fel som fanns på fordonet strax före skadehändelsen inträffade" angett att han tidigare har ett försäkringsärende på plåtskador (små). Han skriver vidare följande "Det hade ej varit hinder för mig men i samtal med Folksam/polisen så visade jag upp bilen som i sin tur ville reparera dessa små skador. Andra verkstäder hade nog bara lappa igen de små bucklorna. Jag hade inte brytt mig. Jag hade inte velat reparera dem." Richard Nyman undertecknade skadeanmälan den 17 oktober 2017 och intygade då att samtliga uppgifter i anmälan var sanningsenliga.

Den 3 november 2017 kallades Richard Nyman till ett sammanträde med utredningsinspektören Bengt Snödahl som handlade hans försäkringsärende. Samtalet spelades in och från inspelningen framgår i huvudsak följande.

Richard Nyman letade efter en husbil och hade i det syftet tagit ett lån om 200 000 kr i slutet av maj 2017. Han tog kontakt med sin farbror som hade en vän som kunde sälja en husbil till honom. Priset för bilen var egentligen 230 000 kr men eftersom säljaren var en vän till hans farbror fick han köpa bilen för 160 000 kr. Han ansåg att han fick bilen mycket billigt. När han besiktigade bilen tyckte han inte att det fanns några fel på bilen. Resten av lånet sparade han som en buffert. Bl.a. gjorde han en optimering av motorn efter köpet. Han är lite osäker på om det fanns skador på bilen när han köpte den. När han var på Öland i början av augusti kom han emot ett träd men såg inga märken då. Det kan ha varit så att reporna fanns där redan vid köpet men han är osäker. Några dagar senare när husbilen stod parkerad vid bostaden i Strängnäs blev den utsatt för äggkastning. Han gjorde en anmälan till polisen och en till försäkringsbolaget. Han blev uppmanad att visa upp skadorna för Mälardalens husvagnsservice. Skadorna noterades av verkstaden. Sen kom inget svar från verkstaden angående kalkylen om vad det skulle kosta att åtgärda skadorna. Trots att det var mycket små skador som knappt syntes ville verkstaden byta hela sidorna. Själv skulle han inte ha gjort något åt skadorna. På en annan verkstad hade det varit mycket billigare att åtgärda skadorna.

Under samtalet har Bengt Snödahl frågat Richard Nyman om det kan ha varit dessa skador som gjorde att han fick bilen så billigt. Richard Nyman uppgav då att han kommer ihåg när han köpte bilen och att hans granne då hade sagt till honom att han hade köpt en väldigt fin husbil, varpå Richard Nyman hade svarat ”ja, men har du sett det där och det där som jag fick nu...”. Grannen hade då varit tvungen att gå närmare och se efter för att kunna se vad Richard Nyman menade. Richard Nyman har sedan förklarat för Bengt Snödahl att det var fuktskador m.m. som var det som räknades när han köpte husbilen och att utsidan inte går att få prickfri.

Richard Nyman har visserligen i samtalet med Bengt Snödahl uttryckt att han var osäker på skadornas uppkomst. Han har samtidigt vidhållit det sätt på vilket de enligt honom hade uppkommit. Han har också gett uttryck för att han diskuterat aktuella skador med sin granne en kort tid efter köpet. Även om Richard Nyman senare uttryckt viss osäkerhet i fråga om skadornas uppkomst måste konstateras att han valt att göra en skadeanmälan och något annat syfte med en sådan än att utfå försäkringsersättning eller få skadorna reparerade kan knappast föreligga. Richard Nyman har själv inte försökt ta reda på om skadorna fanns där redan vid tiden för köpet, för det fall han verkligen varit osäker. I skadeanmälan efter branden och i samtalet med Bengt Snödahl uttrycker Richard Nyman att det var Folksam och verkstaden som ville åtgärda skadorna och att han själv inte hade något intresse att åtgärda skadorna på det sätt som Folksam föreslog. Det förefaller enligt tingsrättens mening mycket märkligt eftersom Richard Nyman genom att anmäla skadorna på husbilen måste haft ett intresse av att få skadorna reparerade eller få ersättning för skadorna.

Mot bakgrund av den utredning som Folksam har presenterat i målet finner tingsrätten sammanfattningsvis att Richard Nyman måste ha känt till skadorna och att dessa uppkommit innan hans förvärv av bilen när han anmälde dem till Folksam. Det förefaller enligt tingsrättens mening osannolikt att han inte skulle ha sett skadorna när han köpte bilen eller i vart fall en kort tid därefter. Han har således medvetet lämnat oriktiga uppgifter till Folksam som haft betydelse för hans rätt till försäkringsersättning. Huruvida Richard Nyman uttryckt osäkerhet angående skadornas uppkomst får med hänsyn till

utredningen i övrigt anses sakna betydelse. Tingsrätten menar att bevisningen är tillräcklig för att han ska anses ha lämnat uppgifterna uppsåtligen och att hans avsikt har varit att få ersättning av Folksam trots att han inte varit berättigad till det.

Det är vidare klarlagt att Richard Nyman under hela den period då skaderegleringen pågått vidhållit de tidigare lämnade uppgifterna om skadorna på husbilen och att uppgifterna därmed får anses lämnade efter försäkringsfallet i den mening som avses i 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen.

Förutsättningar för att sätta ned försäkringsersättningen föreligger därmed.

Fråga är då om det är skäligt att nedsättning sker helt eller endast delvis. Tingsrätten ska härvid göra en allmän skälighetsbedömning med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Som tingsrätten ovan kommit fram till hade Richard Nyman, om han lämnat riktiga uppgifter om husbilens värde, varit berättigad till en ersättning om 150 000 kr. Denna ersättning är således vad Richard Nyman förlorar om ersättningen helt sätts ned. Som tingsrätten också ovan kommit fram till hade bilen varit värd 190 000 kr om skadorna på bilen hade åtgärdats före branden. Övervärdet, dvs. det belopp som Richard Nyman får anses ha sökt tillskansa sig genom de oriktiga uppgifterna, uppgår således till 40 000 kr. Detta övervärde måste sedan ställas i relation till Richard Nymans förlust vid utebliven ersättning. Tingsrätten konstaterar att 40 000 kr utgör en betydande andel av 150 000 kr.

Vidare har tingsrätten funnit att Richard Nyman lämnat uppgifterna uppsåtligen och medvetet sökt vilseleda Folksam. Han kan inte sägas ha använt någon utstuderad metod för att förleda Folksam men några andra förmildrande omständigheter har inte framkommit.

Praxis visar att vid bedömningen måste beaktas att ett försäkringsavtal bygger på ett ömsesidigt förtroende mellan parterna, och för att skaderegleringskostnaderna inte ska bli orimligt höga måste en försäkringsgivare kunna lita på de uppgifter som lämnas av försäkringstagaren.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de motiv som ligger bakom regeln i 7 kap. 3 § försäkringsavtalslagen anser tingsrätten att Richard Nyman genom att lämna de oriktiga uppgifterna har förverkat hela sin rätt till försäkringsersättning. Käromålet ska således ogillas.

Vid denna utgång ska Richard Nyman ersätta Folksam för dess rättegångskostnader. Beloppet är vitsordat och ska därmed utgå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02)

Ett skriftligt överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 10 april 2019. Prövningstillstånd krävs.

Mirjam Gordan

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se